

Maturanti v době koronakrize

JARMILA KUBÁŇKOVÁ

Nestává se tak často, aby se na Linku pro rodinu a školu 116 000 obraceli studenti s obavami ohledně své další studijní kariéry. Přesněji řečeno, do doby jarního nouzového stavu se tyto případy počítaly na jednotky za rok. Od poloviny března 2020 se toto téma začalo pozvolna objevovat a nyní máme za sebou desítky chatů na toto téma. Záměrem tohoto článku je podělit se o témata, s nimiž se na nás studenti maturitních ročníků obracejí, a předat pár tipů ze škol, které umí svým maturantům distanční vzdělávání usnadnit.

Studenti maturitních ročníků¹ se často potýkají se zcela elementárními **potížemi ohledně udržení režimu během dne**. Z hovorů s rodiči mladších dětí víme, že s udržením režimu se potýkají i ve spoustě jiných rodin, nicméně maturanti jsou často svými rodiči považováni za tzv. „bezúdržbové“ mladé dospělé, kteří by měli být schopni si nějaký režim nastavit a poté i dodržet.

Z naší zkušenosti je tento předpoklad skutečnosti často vzdálen – studenti se svěřují, že chodí spát dlouho po půlnoci, prospí celé dopoledne, odpoledne se snaží se k učení tzv. dokopat, někdy se jim to povede až k večeru, někdy vůbec ne. Mají špatné svědomí, takže nemůžou usnout. O kvalitní stravě nebo pohybu jako nutnému předpokladu dobrého (studijního) výkonu vůbec neuvažují.

Naprosto netvrdím, že je úlohou školy starat se o to, kdy její mnohdy plnoletí studenti chodí spát, kdy vstávají, event. co snídají. Rozhodně z našeho pohledu ovšem není na škodu, když s nimi **učitelé sdílí při vhodné příležitosti², jak to zvládají oni sami**, event. se jich ptají, jaké je to pro ně. Z naší zkušenosti se studenti jednak stydí o tom začít mluvit sami, jednak se domnívají, že je to pouze a jediné jejich potíž (zatímco ostatní to zvládají), zároveň jsou ale přirozeně zvědaví, jak se s tím vypořádávají ostatní, včetně jejich učitelů. **Je dobré mít stále na paměti, že učitelé jsou pro studenty vzorem³, když jim ukážete, jak to zvládáte vy sami, mnohým z nich to pomůže zvládnout to též.**

Vedle potíží s dodržováním denního režimu mají i problémy s učením: **mnoho studentů se ani v maturitním ročníku neumí učit**. Představují si, že na to tzv. sednou, celé to „projedou“ a že je v jejich moci se takto soustředit třeba deset nebo i dvanáct hodin v kuse. A velmi se diví, že realita tomu neodpovídá, tj. že jim to nejde tak rychle a tak jednoduše, že zapominají, že jim to za pár hodin hlava „nebere“.

Naučit dovednosti učit se ovšem již v kompetenci školy je. Některé školy se tomuto umění věnují i v době distanční výuky a z našeho pohledu je to velmi žádoucí. **Studenti potřebují od svých učitelů opakovaně slyšet informace z obecné pedagogiky** (např. o křivce zapomínání, o efektu prvního a posledního (na)učeního, o procesu ukládání do dlouhodobé paměti, o fluktuaci pozornosti atd.). Maturantům též **chybí znalosti z pedagogických, resp. psychologických výzkumů** – např. že text čtený na obrazovce počítače máme sklony číst daleko povrchněji a obvykle si z něj méně zapamatujeme. Nebo že někteří z nich jsou více auditivními, resp. kinestetickými typy, tj. pokud některé věci od učitele neslyší nebo si je nemohou zkusit, ale vše mají vnímat převážně vizuálně skrz obrazovku, tak je pro ně najednou obtížné nové učivo pochopit.

Obě předchozí témata se často pojí ještě s atmosférou školy, která se nedá popsat jako bezpečná. Stále existují střední školy (zejm. gymnázia), jejichž pedagogický sbor předpokládá, že k vychovávání tzv. elit je nutné se se studenty „nemazlit“. A kde se domnívají, že je nutné udržovat studenty ve stavu vděčnosti za možnost studovat na této elitní škole. Kde projevit obavy, nevědomost nebo pochyby je konkurenční nevýhoda, která může být vždy využita proti studentovi jako jeho slabost.

Naštěstí existují i školy, které své studenty chtějí a umějí **povzbudit**, umějí jim s jejich problémy **poradit nebo radu zprostředkovat** a přiznání potíží nepovažují za diskvalifikaci z možnosti následného studia na VŠ. Jejich učitelé hovořili se studenty o jejich studijních obtížích před pandemií a dělají to i nadále. Takové školy nyní věnují svou pozornost nejenom studentům prvních ročníků, ale **mají vyhrazené kapacity, tj. osoby, čas a prostor i pro ostatní studenty včetně maturantů**.

¹ V menší míře jsou to i studenti předmaturitních ročníků, často se totiž v chatech objevuje obecně téma maturity a to, zda studenty čeká letos nebo příští rok, není zřejmé.

² Vhodná příležitost může být na začátku / konci on-line hodiny, při on-line konzultaci nebo taky v rámci tzv. třídnické on-line hodiny, kterou některé školy zachovaly i při distanční výuce.

³ Samozřejmě že nikoli dokonalým, ale to není nutné.

Mladí dospělí při srážce s obtížemi, které neumí sami překonat (včetně obtíží při přípravě k maturitě a přijímacím zkouškám na VŠ) mají mnohdy tendenci k přímému, zdánlivě jednoduchému, někdy zkratkovitému jednání, včetně pokusů o ukončení života. Nemají ještě zkušenosti dospělých, že obtíže jsou zvládnutelné i jinými metodami, ale na rozdíl od dětí a dospívajících už umějí poměrně přesně plánovat a předvídat. Tedy existuje vysoká pravděpodobnost, že jejich jednání povede k vytyčenému cíli (tj. např. vědí, že dvě tabletky paralenu je nezabijí a je potřeba vyšší dávka). Někteří z nich místo sebevraždy volí „pouze“ sebepoškozování (jako formu trestání se za neúspěch nebo uvolnění napětí), začínají trpět poruchami příjmu potravy (nemají pod kontrolou studium, tak alespoň budou mít pod kontrolou svoji váhu) nebo zneužívat psychoaktivní látky atd.

Zcela chápu, že pedagogové mají spousty povinností a není v jejich kompetenci ani silách suplovat péči psychologa nebo psychiatra. Ovšem jak již jsme zmiňovala výše, **pedagogové, jste pro své studenty vzory**. Budete-li s nimi sdílet, jak se s distanční výukou vypořádáváte vy, studenti dostanou šanci se od vás něčemu přiučit. **Pokud jim ukážete, že studijní potíže plynoucí z dálkové výuky se z drtivě**

většiny dají uspokojivě vyřešit, zvyšujete šanci, že studenti budou hledat konstruktivní řešení.

Jakkoliv jsou popisované potíže zdánlivě smutné, nepříjemné a beznadějně, lze na ně pohlížet i jinak. **Studentům na jejich studiu záleží. Chtějí odmaturovat. Chtějí se dostat na svoji vysněnou školu.** Bojí se, že na ně bude navždy pohlíženo jako na „ty, co maturovali za pandemii“⁴.

Linka pro rodinu a školu 116 000 těmto maturantům nabízí mnohé – možnost utřídit si myšlenky, zvážit opravdu všechny alternativy, plánovat krátkodobé kroky, nabídnout odbornou péči. A jsme i za studenty velmi rádi, pokud je se studijními obtížemi můžeme odkázat za vámi, pokud studenti nakonec napíší, že vlastně na škole mají jednu / jednoho sympatickou / sympatického profesorku / profesora, se kterou / kterým by „šlo mluvit“.

Všem těmto profesorkám a profesorům děkujeme. Jedině ve spolupráci s vámi se nám daří mírnit paniku, beznaděj a chaos v hlavách budoucích maturantů a ukazovat jim cestu, jak i v době distanční výuky úspěšně dokončit střední školu a pokračovat v další studijní / pracovní kariéře.

Mgr. Jarmila Kubáňková, Ph.D., metodička služeb 116 000 a 116 123, statutární zástupkyně Cesta z krize, z. ú.

Věra Čadilová/Zuzana Žampachová

Tvorba individuálních vzdělávacích plánů Pro žáky s poruchami autistického spektra

2. aktualizované a doplněné vydání

Ve 2. aktualizovaném a doplněném vydání publikace Tvorba individuálních vzdělávacích plánů (IVP) pro žáky s poruchou autistického spektra jsou zohledněny změny v legislativě, respektive v novele vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Publikace je rovněž doplněna o podněty ke vzdělávání žáků s PAS v podmínkách distanční výuky.

Brožované, 112 stran, 270 Kč

www.pasparta.cz

⁴ Tj. že jejich úroveň vzdělání bude devalvována stejně jako kdysi u studentů plzeňské Právnické fakulty.